

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	052 «Політологія»
Рік підготовки:	третій
Семестр викладання:	весінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4,5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

к.політ.н., доц. Агафонова Ганна Сергіївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри політологічних та культурологічних студій

посада

27maranta10@gmail.com

електронна адреса

+380502182630

телефон

-

месенджер

за розкладом

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

полягають у тому, щоб допомогти студентам-політологам засвоїти ціннісно-світоглядні принципи легітимності політики, доповнити і конкретизувати в їхній уяві теоретичні складові політики глибинними елементами позаполітичного, узагальнено-сутнісного характеру, ввести в коло фундаментальних проблем політики, її найглибших засад і різних проявів, їхніх причин і наслідків і, таким чином, підвищити методологічну підготовку майбутніх спеціалістів з політології.

Результати навчання:

знати: предмет, функції та завдання філософії політики; історію філософсько-політичної думки; основні течії сучасної політичної філософії; тенденції розвитку політичної філософії; основні проблеми сучасної політичної філософії та шляхи їх вирішення.

Уміти: відрізнити проблематику політичної філософії від проблематики політології та інших суспільних наук; вільно оперувати понятійно-категоріальним апаратом політичної філософії; осмислювати на глибокому теоретичному рівні процеси, які відбуваються в суспільстві.

Передумови до початку вивчення: необхідні знання, отримані протягом вивчення таких дисциплін: «Загальна теорія політики», «Історія зарубіжних політичних вчень», «Політична культура».

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

- інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері політики або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів відповідних наук, і характеризується комплексністю і невизначеністю умов;

- загальні компетенції: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до командної роботи; здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загально-культурний рівень; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- фахові компетенції: розуміння структури, змісту, характеру і специфіки майбутньої професійної діяльності; використовувати різні методи і прийоми навчання, виховання та соціалізації особистості; здійснювати пошуково – дослідницьку діяльність у політичній сфері; висвітлювати праксеологічні аспекти політичного в різних типах суспільств; давати реально-критичну оцінку співвідношенню політичного, соціального, духовного в сучасному суспільстві.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Предмет філософії політики	2/0/2	Основні підходи до визначення поняття «філософія політики». Співвідношення філософії політики та політичної філософії. Специфіка дисципліни. Функції філософії політики та її роль у розвитку політичної науки та політичного життя. Категоріально-понятійний апарат філософії політики. Філософська інтерпретація політики. Історико-політичний та концептуальний підходи до змісту предмета філософії політики. Структура філософії політики. Політична онтологія. Політична антропологія. Політична етика. Сучасні тенденції розвитку філософії політики	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Витоки філософії політики	2/0/2	Античні корені філософії політики. Типи давньогрецьких міст-держав у філософії Платона. Ідеальна форма правління Платона. Співвідношення знання і моралі. Концепція свідомого формування політичного класу. Об'єктивний ідеалізм Платона. Проблеми справедливості та чеснот у філософських поглядах Платона. Проблеми походження та функцій держави у роботах Аристотеля. Форми правління та ідеальний державно-	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			політичний устрій Аристотеля. Категорії справедливості та рівності у роботах Аристотеля. Ідеї необхідності формування середнього класу. Форми державного устрою у роботах Полібія. Розвиток політико-філософських поглядів у епоху Середньовіччя. Концепція Граду Божого Аврелія Августина. Божественні та природні закони Фоми Аквінського. Ідея розділення світської та духовної влади у роботах М. Падуанського та У. Оккама	
3.	Формування передумов політичної філософії у новий час	2/0/2	Соціально-економічна та політико-культурна характеристики епохи. Аналіз провідних тенденцій цього часу: становлення індивідуалізму, вільної торгівлі, підприємництва. Відмова від теократичного ідеалу політичного устрою. Розвиток концепції національної держави. Вплив на формування політико-філософської думки процесів Реформації та Великих Буржуазних революцій. Політико-філософські погляди Н. Маківеллі: відділення політики від релігії та моралі. Проблема суверенітету у роботах Ж. Бодена. Концепція природних прав людини Г. Гроція. Договірна теорія походження держави Т. Гоббса. Невідчужувані права особистості у роботах Дж. Локка. Концепція розподілу функцій влади Ш. Монтеск'є. Теорія народного суверенітету Ж.-Ж. Руссо. Німецька школа політико-філософської думки: С. Пуфендорф та Х. Вольф. Концепція громадянського суспільства Т. Пейна	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Інституціоналізація політичної філософії	2/0/2	Політична філософія І. Канта. Категоричний імператив. Концепція правової держави. «Філософія права» Г. Гегеля. Політико-філософська концепція громадянського суспільства в його взаємозв'язку з державою у роботах Г. Гегеля. Передумови інституціоналізації філософії політики: розробка ідеї та формування інститутів представництва, масове поширення виборчого права, концепція географічного детермінізму, фракційного суверенітету. Формування теоретичних основ ідеологічних течій: консерватизму, лібералізму, соціалізму. Політико-філософські погляди Б. Констана, В. Гумбольдта, М. Вебера, В. Парето, Г. Моски, Р. Міхельса, М. Острогорського. Дві тенденції у розвитку політичної філософії	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Філософсько-політичні погляди українських мислителів	2/0/2	Філософсько-політична думка в Україні Х–XVII ст. Концепції про богоугодного володаря Василя Великого, Іоанна Златоуста. Теологічна концепція	Участь в обговоренні Тести

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>Феодосія. Літопис «Повість времінних літ» Нестора. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона. Погляди Володимира Мономаха. Поширення ідей гуманізму: Ю. Котермак-Дрогобич, С. Оріховський. Ідеї рівності та братерства І. Вишенського.</p> <p>Філософсько-політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства: П. Могила (мета людського життя – діяльність у поєднанні з чеснотами), Ф. Прокопович, С. Яворський. Погляди Г. Сковороди (залежність політичного устрою від соціально-політичного стану членів суспільства). Політико-філософські концепції М. Костомарова, П. Куліша, М. Гулака, В. Білозерського, Т. Шевченка.</p> <p>Філософсько-політична думка українських мислителів XIX-XX ст. Ідеї федералізму у роботах І. Франка та М. Драгоманова. Еволюція поглядів М. Грушевського та В. Вінниченка. Концепція націоналізму Д. Донцова. Консервативні погляди В. Липинського</p>	Індивідуальні завдання
6.	Ідеологія лібералізму та неолібералізму	2/0/2	<p>Засновники європейського лібералізму та його специфіка. Тріада ліберальних прав – життя, свобода, власність – Дж. Локка. Критика концепції природних прав людини І. Бенґама. Ліберальне вчення про державу Б. Констана. Сутність демократії у роботах А. де Токвіля.</p> <p>Передумови виникнення та основні риси ліберальної ідеології в Росії. Дворянський лібералізм (Т. Грановський, В. Боткін, П. Анненков, К. Кавелін). Земський лібералізм (Д. Шипов, В. Гольцев, С. Муровцев). Ліберальна ідеологія періоду думської монархії (П. Долгоруков, П. Мілюков, М. Гучков). Ідеї лібералізму в роботах українських філософів (М. Драгоманов, Б. Кістяківський).</p> <p>Етапізація розвитку ліберальних ідей (В. Заблоцький).</p> <p>Трансформація ідеології лібералізму у XX ст. Основні риси неолібералізму. Погляди Ф. фон Гайєка, М. Фрідмана</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Ідеологія консерватизму та неоконсерватизму	2/0/2	<p>Передумови виникнення ідеології консерватизму. Англійський консерватизм Е. Берка (традиціоналізм, критика революції та представницьких інституцій). Французька консервативна традиція – Ж. де Местр, Л. Бональд – критика революції, писаних конституцій, клерикалізм, монархічний устрій. Американський консерватизм – Д. Адамс, О. Гамільтон – доцільність монархічної форми правління, ієрархічний суспільний устрій.</p> <p>Передумови трансформації ідеології консерватизму у XX ст. Основні засади</p>	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			неоконсерватизму (Д. Белл, І. Крістол). Принципи традиціоналізму (Р. Генон, Ю. Евола, А. де Бенуа). Специфіка лібертаризму (Л. фон Мізес)	
8.	Ідеологія соціал-демократизму	2/0/2	Загальні принципи соціал-демократії. Витоки ідеології. Концепція соціальної держави Л. фон Штайна. «Організований капіталізм» Р. Гільфердінга. Політична концепція Е. Бернштейна: класова співпраця, соціальне реформування, теорія демократизації капіталу, ревізія поглядів К. Маркса. Політико-філософські погляди К. Каутського – критика більшовизму, концепція «імперіалізму та ультраімперіалізму», еволюційний суспільний розвиток, ревізія поглядів К. Маркса. Сучасні дослідження та здобутки соціал-демократії. Франкфуртська декларація 1951 р. Годесбергська програма СДПГ 1959 р. Представники ідеології соціал-демократії ХХ ст.: В. Брандт, У. Пальме, Б. Крайський, Ф. Міттеран та ін. Концепції «самоврядного соціалізму» та «держави добробуту»	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
9.	Ідеологія марксизму	2/0/2	Суспільно-політичні, історичні, економічні умови, теоретичні джерела та природничо-наукові передумови виникнення ідеології марксизму. Політико-філософські погляди К. Маркса та Ф. Енгельса. «Маніфест Комуністичної партії» 1848 р. Стадії розвитку суспільства – соціалізм, комунізм. Відчуження власності. Пролетаріат як рушійна сила соціалістичної революції. Концепція «відмирання держави». Розвиток марксистських ідей у Росії: Г. Плеханов. В. Ленін, Й. Сталін	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
10.	Ідеологія анархізму	2/0/2	Передумови виникнення ідеології анархізму. Загальні принципи. Політико-філософські погляди М. Штірнера: ліквідація владного принципу, ідея заперечення держави, класифікація права на «чуже» і «мое». Концепція П. Прудона – суспільна асоціація дрібних власників, ліквідація центризму та загальнонаціональної влади, ідея федерацією самостійних територіальних одиниць на основі угод між ними, критика системи парламентаризму, концепція «мютюелізму». Концепція колективістського анархізму М. Бакуніна. Ідеї анархістської революції та ліквідації державного устрою у роботах П. Кропоткіна. Політична доктрина синдикалізму Ж. Сореля. Основні принципи недоліки анархізму	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
11.	«Посткласичні» ідеологічні течії	2/0/2	Причини виникнення «посткласичних» ідеологій. Ідеологічні принципи «нових лівих». Франкфуртська школа.	Участь в обговоренні Тести

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Особливості єврокомунізму. Принципи комунітаризму. А. Етціоні «Дух громади». Причини виникнення фемінізму. Напрями фемінізму: марксистський, психоаналітичний, радикальний, ліберальний. Антиглобалізм: причини виникнення, принципи, реалізація. «Світ-системний аналіз» І. Валлерстайна. Екологізм: причини, принципи, «хвилі». Інвайронменталізм як різновид екологізму	Індивідуальні завдання
12.	Політична етика як розділ філософії політики	4/0/4	Етичне тлумачення політики. Широкий та вузький підходи у трактуванні політичної етики. Суб'єкти політичної етики. Співвідношення політики і моралі як регуляторів суспільного життя. Основні підходи до визначення моралі. Ознаки моралі. Функції моралі. Еволюція поглядів на співвідношення політики та моралі у політико-філософській думці. Суб'єкти моралі та політики. Основні типи взаємодії політики та моралі. Гуманістичні принципи політики. Психологічні фактори, що зумовлюють конфлікт між політикою і мораллю. Політика і мораль в умовах реформування українського суспільства. Особливості політичної етики українського суспільства. Основні протиріччя між політикою і мораллю в Україні. Складові системи етичних відносин у політиці. Система інституціоналізованої політичної етики	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
13.	Свобода як політико-філософська категорія	2/0/2	Свобода як універсальний фактор соціального, політичного, економічного, духовного прогресу суспільства. Дві філософські позиції в тлумаченні свободи волі. Концептуальне осмислення свободи особистості. Специфіка політичних свобод. «Загальна декларація прав людини» 1948 р. Реалізація політичних свобод в Україні	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

Рекомендована література

2. Байме К. Політична теорія сучасності. – К.: Стилос, 2008. – 396.
- Александрова О.С., Горбань О.В., Лавриненко Г.А. Філософія політики: Навчальний посібник. – Київ, 2021. - 156 с.
- Суліма Є. М. Політична філософія / Суліма Є. М., Шепелєв М. А., Кривошеїн В. В., Полянська В. Ю. — К. : Знання, 2006. — 799 с.
- Філософія політики: підручник / Авт.-упоряд.: В.П. Андрущенко (кер.) та ін.- Київ, Знання України. – 2003. – С.13-44
- Шевчук Д. Сучасна політична філософія : [навчальний посібник] / Д. Шевчук. — Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. — 348 с.

Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Філософія політики» для студентів спеціальності «Політологія» / Укладач Г. С. Агафонова. – Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. Володимира Даля, 2017. – 74 с.

2. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Філософія політики» (для студентів спеціальності 6.030104 «Політологія» / 052 «Політологія») / Уклад. Г. С. Агафонова. – Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. Володимира Даля, 2017. – 21 с.

3. Агафонова Г. С. Навчально-методичний комплекс дистанційного курсу дисципліни «Філософія політики». Інтерактивний рівень / Г. С. Агафонова. — Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2013.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Тести	25
Індивідуальні завдання	25
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути

оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.